

València, Xàtiva, Alcoi: Europa en un dia

Un dia qualsevol d'estiu, amb la línia quatre, amb parades facultatives al llarg del recorregut, practicarem un dels vicis més innocus i gratificants: observar els nostres semblants i ampliar les fronteres dels nostres coneixements. D'això, també se'n diu viatjar.

150 ANYS

A dos quarts de vuit del matí l'estació del Nord encara no s'ha convertit en el maremànum humà que serà a partir de les nou. La gent, endormiscada, dubta entre un diari o una revista il·lustrada, entre un cafè o un desdèjuni més sòlid, entre encendre el primer cigarret del dia o deixar-lo per a més tard. La ciutat es prepara per suportar un nou dia d'estiu i, a l'estació, els qui fan vacances tenen pressa per començar a descansar i els qui van a treballar afanyen el pas perquè volen deixar clar que, mentre el món occidental repara forces, ells i elles continuen produint, sacrificant-se pel benestar general.

Però la matinada, es mire com es mire, val la pena: evitarem senyoretetes o cavallers somrients que ens haurien volgut convèncer de la utilitat de les targetes de crèdit, dels avantatges d'unes vacances en multipropietat o què imprescindible que és un telèfon mòbil; i si el viatge és incapaç d'interessar-nos, almenys durant el primer tram, que discorre entre els tarongerars altament productius de l'Horta i la Ribera, el cansament ens ajudarà a fer una becadeta reparadora, abans d'arribar a Xàtiva, mitja hora després d'haver pujat al tren.

A penes són les vuit i el sol d'agost encara no fa honor a l'apel·latiu dels xativins, socarrats per Felip V l'any 1707 i per la calor estival cadascun dels anys de la seua llarga història. Ara, tant si el viat-

ger vol conèixer la ciutat dels Borja com si no, ha de canviar de tren; una operació que només dura uns minuts i durant la qual els curiosos hem de procurar de seguir els moviments dels passatgers habituals de la línia, que no semblen tan desorientats.

Xàtiva. A Xàtiva, capital de la Costera, cal visitar, almenys, el museu de l'Almodí, la Col·legiata i el castell. Però també podem passejar pels carrers de Montcada o de la Corretgeria, amb les seues cases senyoriales, o buscar sense pressa les placetes recòndites que respiren melangia.

Xàtiva va ser Medina Xateba durant segles, una de les poblacions més importants de l'època islàmica. Els àrabs fundaren a la ciutat la

A dos quarts de vuit del matí, l'estació del nord (al costat d'aquestes ratlles) encara no s'ha convertit en el mare-màgnunum humà que serà a partir de les nou. En arribar a l'estació de Xàtiva (baix), mitja hora després de començar el trajecte, els viatgers hauran de canviar de tren.

primera fàbrica de paper d'Europa, encunyaren moneda pròpia i ens deixaren joies tan interessants com la pica del segle X, que es conserva al museu de l'Almodí i que es caracteritza perquè representa imatges de la vida quotidiana, tot i que l'Alcorà no permet la representació de figures humanes en les peces d'ús religiós.

Abans s'hi havien instal·lat els romans, que hi construïren el castell, pres per les tropes de Jaume I el 22 de maig de 1244, data que inicia un període d'esplendor i de rivalitat amb la capital del nou regne. Una rivalitat que durà fins el 1707, quan la població, destruïda pel general d'Asfeld, hagué de recomençar la seua història. Per molts especialistes, aquesta data fatídica s'ha convertit en l'inici del País Valencià modern i, sobretot, de la seua incorporació a Europa.

En els nostres dies Xàtiva és la principal ciutat d'una zona pròspera i activa; conserva una notable producció agrícola, compta amb nombroses indústries mitjanes i menudes i basa la seua economia en els serveis. La vitalitat de la comarca es posa de manifest en els carrers més comercials de Xàtiva, on hauran d'acabar el nostre passeig, perquè ens espera el tren.

Parades facultatives. La primera parada després de Xàtiva és el

Genovès, un poble que s'ha convertit en el bressol de la pilota valenciana, gràcies a la qualitat esportiva d'alguns professionals naturals de la localitat, entre els quals es destaca Francesc Cabanes, probablement el jugador més complet de tots els temps i una de les persones més amables, educades i discretes del panorama social valencià.

A Benigànim, on la parada és obligatòria, baixa del tren una dona que venia llegint des de València; ara que tanca el llibre, puc veure que es tractava d'*El pacien-*

te anglés. Motiu de reflexió fins que arribem a la Pobla del Duc, una altra parada facultativa que ningú no reclama en aquesta ocasió.

A Montaverner sí que parem. Una jove gitana entra al vagó amb el fill en braços i així que el tren abandona el poble de les teixidores, la criatura comença a plorar. La jove mare du una falda llarga fins als peus, però molt lleugera; es passeja amunt i avall per tractar de calmar el fill i, de tant en tant, quan va a contrallum, veig perfectament dibuixada la silueta del seu cos. Mentre passem per Bufalí, mire per la finestra buscant resignació, però caminant regularment pel meu costat, la gitana bruna deixa una aroma de pell neta, de dona, més pertorbadora encara que la silueta insinuada sota la tela.

La Vall d'Albaida. En arribar a Albaida, uns joves carregats amb motxilles baixen del tren, però tornen a pujar-hi de seguida perquè algú els informa que poden parar a Agullent, una bella localitat rodejada de pins, a l'ombra dels quals va reescriure Enric Valor algunes de les seues pàgines més intenses, fa uns quants estius.

Albaida volia dir "la blanca" en àrab i així l'anomenaren els moros, tant per l'aspecte de les cases com pel color de les terres fèrtils de la vall. En un temps no gaire llunyà, la principal producció d'Albaida era la cera; ara l'activitat industrial més important és tèxtil, però si visitem el palau que veurem al centre de la ciutat, encara hi podem comprar ciris elaborats artesanalment en un parell d'obraders que hi perviuen.

Ontinyent és la parada següent i els viatgers canvien decididament d'aspecte; ara es tracta de persones que van a comprar, a visitar el metge, a demanar un paper o un favor... En aquesta ciutat, eminentment industrial, situada a la vora del Clariano, no ens hem de perdre un passeig pel nucli urbà primitiu. El Palau de la Vila, el Portal de Sant Roc, l'església de Santa Maria, on hi ha la imatge de la Puríssima, o l'ermita de Sant Esteve són alguns dels monu-

ments més antics i ben conservats d'aquesta ciutat, seu de cinc de les principals empreses exportadores de productes tèxtils de l'estat. La riquesa de la comarca, que antigament s'havia basat en els productes de la terra, fa anys que depèn de la iniciativa dels seus habitants. Una iniciativa que s'ha de conjugar amb les tradicions i que respecta les creences arrelades en la població, com demostren unes senyores, molt ben vestides, que baixen a Agres i que, probablement, van a pregar a la Mare de Déu.

Cocentaina i Alcoi. Cocentaina, cap de la comarca del Comtat, celebra cada any, per Tots Sants, una fira famosa. Potser caldria tornar a visitar-la en aquella època de l'any, però ara no hem d'abandonar la localitat sense veure'n el palau, construït de nova planta al llarg del segle XV per ordre de la família Corella, quan els períodes de pau, cada vegada més llargs i més freqüents, afavoriren que els senyors abandonaren els castells i s'instal·laren en palaus, bastits a les localitats més importants de les seues possessions.

Pocs minuts després d'eixir de Cocentaina, apareix Alcoi en la llunyania. Alcoi és, sens dubte, la ciutat més europea del país. Fa poc, alguns dels seus habitants hi commemoraren les revoltes del petroli, una de les primeres manifestacions del moviment obrer en terres valencianes. Però aquella època de revoltes ha quedat molt lluny i, en els nostres dies, la ciutat d'Alcoi ens brinda moltes possibilitats de diversió.

Si ens interessa l'arqueologia industrial, els vells molins paperers i tèxtils, situats a les vores del Molinar i del Barxell, que reben el nom de Serpis en unir-se, ens permetran de conèixer els inicis de la indústria alcoiana, basada en el paper i en els teixits, però molt diversificada aquests últims anys.

Però també hi ha un Alcoi monumental, sobretot al voltant de la plaça de Dins, un antic claustre, i un Alcoi lúdic, contemporani, que ens donarà la seua millor imatge en els parcs i els jardins inaugu-

rats al llarg d'aquests últims anys i que uneixen utilitat i bellesa.

El viatger pot triar, també, un recorregut ecològic que el portarà a la Font Roja, un dels paratges més estimats dels alcoians, que s'esforcen a protegir-lo de les temptacions especulatives. Aquest carrascar no sols és un símbol religiós, que es posa de manifest en la devoció a la Mare de Déu del Lliri, ni és només una reserva botànica on es conserven espècies variadíssimes;

la Font Roja és, sobretot, un símbol del respecte a la natura, la història i la tradició.

I, finalment, ja que hem arribat a Alcoi a una hora prudencial, haurem d'anar pensant en el dinar: l'ollleta és el plat típic de la Nit dels Músics, la celebració que inicia les festes de moros i cristians cada mes d'abril. És un plat típicament mediterrani, amb carn, embotit i verdura. Però l'oferta gastronòmica no es limita a aquest plat típic; hi ha també pericana, bajoques farcides —que és com anomenen ací els pebrots—, borreta i, naturalment, diverses classes d'arròs.

RAFA GIL

De tornada a València, la migdiada és preceptiva.

El son agitat, característic dels viatges en tren, es pot convertir en un resum de les imatges que ens han alegrat la vista durant el trajecte.

De tornada a València, la migdiada és preceptiva. Amb una miqueta de sort, la memòria pot dibuixar la silueta de la gitana bruna en la imaginació del viatger i el son agitat, característic dels viatges en tren, es pot convertir en un resum de les imatges que ens han alegrat la vista i de totes les altres sensacions que han fet gaudir els nostres sentits.

Josep Franco